

Fællesgrav for kistegrave

Stadsgartner L. Sandberg

På større kirkegårde i Danmark findes mange steder indrettet en *fællesgrav for urnebegravelser*. I en sådan fællesgrav (eller urnelund, som den i nogle tilfælde kaldes) nedsættes urnerne med asken af de mennesker, som har fremsat ønske derom. Dette ønske kan skyldes, at vedkommende ikke ønsker noget personligt gravmæle, eller det kan være ud fra den betragtning, at man ingen efterlevende har, der vil kunne ventes at have interesse for gravstedet, eller at man ikke vil påføre de efterlevende nogen udgift med hensyn til gravens udsmykning eller vedligeholdelse.

For Århus vedkommende udgør for tiden antallet af urner, der nedsættes i fællesgrav, mellem 7 og 8 % af det samlede antal brændinger.

Der vil imidlertid altid findes en del mennesker, som af følelsesmæssige eller religiøse grunde *ikke* er tilhængere af ligbrænding, men nok føler tanken om begravelse i en fællesgrav tiltalende.

Ud fra denne betragtning har man på *Vestre Kirkegård* i Århus ladet anlægge en *fællesgrav for kistebegravelser*.

Ordet fællesgrav har måske en mindre god klang, idet man let hermed forbinder tanken om krigs- og efterkrigstidens massegrave for soldater og flygtninge, hvor det gjaldt om så hurtigt som muligt og på den mindst mulige plads at få jordfæstet disse. Om noget sådant er der naturligvis ikke tale i dette tilfælde, idet der til hver kistebegravelse i fællesgraven er beregnet den samme plads som i et almindeligt gravsted.

Derfor vil måske betegnelsen „gravlund“ være mere dækkende for denne form for begravelsesplads, svarende til begrebet „urnelund“, hvor der er tale om en fælles urnebegravelsesplads.

Ved indretning af den omtalte grav-

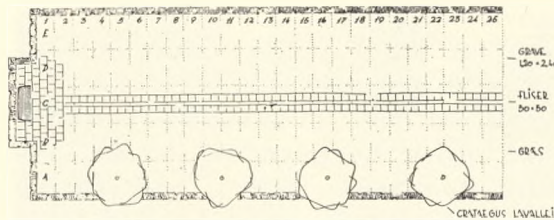

Fig. 32.
L. Sandberg:
Gravlund med fællesgrav for kistebegravelser.
Århus Vestre kirkegård.

lund i Århus blev der taget hensyn til det ønskelige i at lægge den så nær som muligt ved kirkegårdens hovedindgang. Det er jo en kendt sag, at det for de efterladte, og især for de ældre, er af stor betydning, at den afdødes hvilested har en beliggenhed, der gør det let at tilse det.

Gravlundens er anlagt som et græsareal indrammet af en plantning, der i dette tilfælde er næsten 30 år gammel, og som består af lave kuplede tjørne. Der er regnet med en fælles udsmykningsplads, hvor kranse og blomster kan henlægges. Det er tanken at anbringe grupper i græsarealet med årstidens blomster. Markering af gravene eller udsmykning af disse med blomster, anbringelse af gravmæle eller lignende, kan ikke finde sted.

I gravlundens vil det blive tilladt at nedsætte askeurner på samme måde, som det er tilfældet i urnefællesgraven.

Den beregnede plads til hver kiste er $1,2 \times 2,4$ m, hvilket er tilstrækkeligt, da der spares gange og arealet således udnyttes helt. Belægningen er ca. 60 % større end for et tilsvarende areal med kistebegravelser.

Udgiften for nedsættelse af kister i

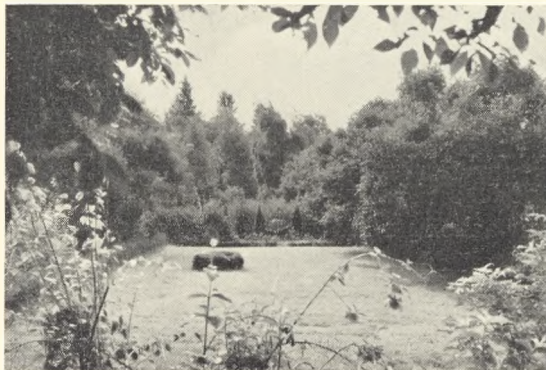

Fig. 33.
Gravlund på Århus
Vestre kirkegård.

gravlund er fastsat til kr. 395,00 en gang for alle. Køb af et enkelt gravsted for en 20 års periode, anlægning, monument, ren- og vedligeholdelse, udsmykning med sommerplanter samt grandækning vil normalt udgøre ca. kr. 950,00, og der er således tale om en væsentlig prisforskel.

For mange mennesker vil tanken om en fælles gravplads måske virke fremmed og utiltalende. Tænker man imidlertid tanken til ende, afviger fællesgraven ikke stort fra mange af de på større kirkegårde anlagte gravafdelinger, hvor der er strenge servitutter med hensyn til gravmæler og gravstedernes ensartethed. Det er jo ofte sådan, at de efterlevende af hensyn til kirkegårdshelheden kun har et meget lille spillerum, hvad udsmykning og vedligeholdelse af graven angår.

Det er tanken ved begravelser at lade sørgehøjtideligheden afslutte i kapellet på samme måde, som tilfældet er ved bisættelser. Kistens henførelse til graven og nedsættelse vil senere blive foretaget ved kirkegårdens foranstaltning og uden overværelse af følge eller pårørende.

Man vil naturligvis ikke kunne bevare anonymiteten for den enkelte begravelse i samme grad, som hvor det drejer sig om nedsættelse af urner. Hvorvidt dette spørgsmål har nogen afgørende betydning for de efterladte er endnu uklart.

Fra begravelsesvæsenets side har hensigten først og fremmest været at anlægge en gravplads, der i æstetisk henseende står fuldt på højde med de øvrige, i placering blandt de bedste på kirkegården og i pris overkommelig for alle. Vi håber at kunne nå dette mål med denne gravlund, som blev taget i brug sidst på året 1953.

— — —

I tilslutning til stadsgartnerens artikel om fællesgraven i Århus kan det formentlig have sin interesse bl. a. at tilføje, at der også i 2 gravgårde på den ny kirkegård i *Sønderborg* lige indenfor indgangen til gravgårdene er indrettet 2 græsplæner, hvori der kan nedsættes ialt 24 kister. Her er det tanken, at der hverken må anbringes hegn eller markering af gravene og heller ikke foretages nogen plantning; gravene skal ligge i græs.

Red. anm.

Udbredt engelsk form for urnehaver

Skolebestyrer Magnus Lund

Garden of Remembrance, Garden of Rest, Garden of Peace, der svarer til: Mindets Have, Hvilens Have, Fredens Have, — det er de navne, hvormed englænderne betegner deres *fællesgrave* for askeanbringelse efter kremation. Af de tre navne er det første det mest brugte, og medens vi i vore danske fællesgrave lægger asken under grønsværet, spreder man i England asken over jorden på de dertil indrettede græsplæner.

I de seneste år er denne form for aske-

anbringelse i færd med at blive *enerådende*. Asken af over 90 % af de 107.699, der i 1952 blev kremerede i England, blev „spredt for vinden“ i de forskellige *Gardens of Remembrance*, og i hvor høj grad man regner med denne gravform som den selvfølgelig fremgår måske bedst af, at ved de senest opførte krematorier er der overhovedet kun adgang til denne form for askeanbringelse. Ønsker man en anden måde, kan man få asken udleveret og må selv sørge for dens anbringelse andet steds.